

LA CONVERSIÓ DE JORDI PÀMIAS

Isidor Cònsul

Jordi Pàmias, L'alegria velada. Columna. Barcelona, 1992

Els darrers reculls poètics de Jordi Pàmias -Amfora grega (1985), Lluna d'estiu (1985) i El camí de Ponent (1990)- havien arrodonit els contorns d'una poètica de maduresa del tot definida que semblava, com qui diu, condemnada a perpetuar-se sense gaires canvis en volums posteriors. Era una poètica de mesura i d'equilibri, com un jardí anglès, on prevalia el domini de la forma i on quedaven també ben definits els perfils i aromes de les plantes majors que s'hi conreaven. Un jardí amb la saviesa atàvica de l'hort casolà i amb l'empirisme de l'hortolà que coneix la mesura del rec, la dimensió precisa dels cavallons i el conreu que més s'adiu a les característiques del temps i a la riquesa de la terra. Una poètica de jardí tancat que, en el pròleg a Amfora grega vaig assajar de definir en les coordenades d'una geometria existencial, amorosa i mítica.

Tots tres elements dibuixaven un triangle metafòric, el vertex superior del qual era senyorejat per una profunda angoixa existencial que, inútilment, s'adreçava a rastrejar solucions per als interrogants i problemes de la vida, la mort i el pas del temps: els eterns problemes de la derrota del viure. Per defensar-se i apaivagar els efectes devastadors de l'angoixa, el poeta s'arrecerava en el doble suport de cantar la joia d'una intensa experiència amorosa i, per un altre costat, cercava l'aixopluc del castell dels records en el mite de la infantesa. Aquest darrer element configurava la dimensió d'un paradís perdut d'on, sobretot, s'enyorava la solidesa dels murs que el defensaven en temps d'inclemències. El mite fluïa -i flueix, encara- melangiosament, en el record obsessiu de la llar pairal, en la presència boirosa dels pares i en la nostàlgia dels carrers i paisatges que visqueren els seus jocs

d'infantesa. Així, doncs, la recuperació mítica del passat i la joia present de viure l'amor en plenitud havien esdevingut els caminadors, malgrat tot fràgils, on es suportava la terrible angoixa de la derrota del viure.

I dic que els caminadors eren fràgils perquè L'alegria velada (1992) representa un gir important en els camins d'aquesta poètica. Recupera el tema d'una vella inquietud i el basteix com a tercer suport, potser a hores d'ara el més important, per a protegir-se i donar resposta als interrogants de l'existència. Es la dimensió religiosa, present només en algun poema primerenc i en alguna reflexió del dietari Quadern de tres estius (1986). De fet, una prova fefaent d'aquesta absència religiosa es troba en els darrers poemes de El camí de ponent (1990): acaba L'esfinx amb un vers contundent com el que afirma que Atzar i mort són l'única certesa i en els primers versos de Suite del silenci reflexiona sobre el llarg silenci / de Déu, en un espai poblat d'enigmes. L'alegria velada dóna el tomb a les afirmacions anteriors i es presenta com un recull presidit per la necessitat del poeta d'acabar-se al silenci de Deu i a combatre aquella única certesa de l'atzar i de la mort.

MITOLOGIA I MÍSTICA

Per bastir l'edifici del seu argument religiós, Jordi Pàmias s'acull a un doble discurs: el que li arriba d'un aprofundiment personal de diferents mitologies, entre les quals la grega, la bíblica i la budista, i l'embolcall sobri i profund de la poesia mística. Els poemes que inicien i tanquen el llibre -Dubtosa nit i Poema final, respectivament- semblen hereus de la tradició que, nascuda a la Bíblia, passa per Lull i Sant Joan de la Creu. D'altra banda, la presència dels referents místics lul.lians es passen amb evidència per tot el volum i il.lumien un dels poemes més entranyables del recull. El poeta s'adreça a la pròpia ànima en col.loqui amistós i mira de trobar esclatxes de llum en el teixit del misteri de la vida.

Intueix que el desllorigador és elemental i complex alhora, i per aquesta raó acut als testimonis i referents de les diferents mitologies. No és senzill iniciar-se en els misteris. A vegades cal ser com el vell timoner de la nau de Dionís, l'únic que va adonar-se de la presència del déu, o fer l'esforç de la perfecta alegria de Francesc, el Pobrissó d'Assís, o passar per la prova de Jonàs per saber quins són els autèntics topants de la llum. El poema a Jonàs es converteix en un homenatge -potser massa evident- al mestre Carner i a Nabí, fita cabdal de la poesia catalana d'aquest segle XX. També Carles Riba és un referent transitat en aquest darrer poemari de Jordi Pàmias i les dues peces Elegia setena, a Balaguer i Elegia onzena: la revelació li paguen una puntual penyora de mestratge.

Dels altres temes que protagonitzaven els llibres anteriors només resten ombres difuses i subtilment adreçades al mite de la infantesa i al recer de la seva Guissona pairal. El tema de l'amor físic -i voldria recordar que Pàmias és un excel·lent poeta eròtic- ha desaparegut d'aquest darrer recull. L'alegria velada és, sens dubte, una obra arriscada i ambiciosa, un llibre que inicia un tomb important en la trajectòria del poeta. Els versos i els poemes li flueixen amb la destresa i l'habilitat que li són característics, i Jordi Pàmias demostra, una vegada més, el seu virtuosisme formal. De tota manera diria que hi ha alguna cosa que no va a l'hora, alguna peça que grinyola i una certa manca de frescor. Com si el poeta no tingués prou apamades les noves senderes i els conceptes s'enduríssin potser per una franquesa o un mimetisme massa evidents. Es, ben segur, el tombant d'un nou camí que s'endevina d'una riquesa considerable. Malgrat això i posats a triar, em quedo encara amb algun dels poemaris anteriors.

Isidor Cònsul